

Jørn Lier Horst

Dossier 1569

Cold Case Kwartet 4

A.W. Bruna Uitgevers

1

Een vlieg landde op de rand van zijn waterglas. Wisting wuifde hem weg en ging in de schaduw van de parasol zitten. Hij dronk de helft van het glas leeg en keek naar het aantal stappen op zijn telefoon. Hij zat bijna op vierduizend, hoewel het nog geen twaalf uur was. De meeste stappen waren erbij gekomen terwijl hij heen en weer liep over het gazon met de grasmaaier. Zijn doel was om elke dag tienduizend stappen te zetten tijdens zijn vakantie, maar gemiddeld haalde hij er nog geen achtduizend.

Een paar jaar voor het overlijden van Ingrid hadden ze allebei voor kerst een stappenteller gekregen van Thomas. Het was een klein, digitaal apparaatje dat je ter hoogte van je heup aan je riem of broekband moest bevestigen. Elke beweging van de heup werd geregistreerd als stap. De eerste weken hadden ze een wedstrijdje gedaan wie de meeste stappen kon zetten, maar na verloop van tijd was het ding in een la beland. Zijn telefoon daarentegen had hij altijd bij zich.

Hij tuurde naar het schermje en opende de browser. Er was nieuws over Agnete Roll. Ze was verdwenen op de dag dat Wisting met vakantie ging, maar pas twee dagen later als vermist opgegeven. De eerste berichten gingen over de zoekactie. Bij elk volgend bericht leek de verdwijningszaak minder doorsnee. Hij begon een andere vorm aan te nemen. Een vorm die Wisting nog niet eerder was tegengekomen.

Het was niet meer de leider van de zoekactie die vertelde welke gebieden er doorzocht waren; de zaak was in een ander stadium beland en Nils Hammer was aan het woord. Op

drie plekken in het artikel verwees de plaatselijke journalist naar Hammer als dienstdoend hoofd van de rechercheafdeling.

Eigenlijk was er niets nieuws aan de zaak. De tweeëndertigjarige Agnete Roll was met haar man de stad in gegaan en had een meningsverschil met hem gekregen. Ze was zonder hem naar huis vertrokken. Een halfuur later had haar echtgenoot zijn vrienden verteld dat ook hij naar huis ging. Volgens de kranten was de vermiste persoon voor het laatst gezien toen ze vlak voor middernacht een café in het centrum van Stavern verliet. Dat was inmiddels vier dagen geleden.

Telkens als Wisting zijn tablet tevoorschijn haalde, ging hij uit van twee mogelijkheden: ofwel dat het lijk van Agnete Roll was gevonden, ofwel dat haar echtgenoot was gearresteerd en in staat van beschuldiging was gesteld.

Hij legde zijn iPad weg en nam nog een slok van zijn glas, strekte zijn been en boog zijn hoofd naar achteren. Een meeuw cirkelde boven hem in de lucht.

Een papieren krant had wat hem betrof nog steeds iets eigens, maar het duurde te lang om tot de volgende dag te wachten om zich op de hoogte te stellen van het nieuws, vooral als er iets aan de hand was. Hij vond het prettig om toegang te hebben tot de laatste berichten op de plek en het moment dat hem dat uitkwam. Bovendien gaf het hem een bevredigend gevoel dat hij een nieuwe technologie onder de knie had en beschikte over nieuwe manieren om kennis en informatie tot zich te nemen.

Het was niet gebruikelijk dat hij een potentiële moordzaak van de zijlijn volgde, zonder actief deel uit te maken van het lopende onderzoek. Afgaand op de feiten die in de media naar voren waren gekomen, waren er een hoop dingen die niet klopten. De man van Agnete Roll werd niet bij naam genoemd, maar Wisting had hem opgezocht op social media: Erik Roll. Hij was een jaar ouder dan Agnete en werkte voor een lokaal computerbedrijf. Hij had bijna twee volle dagen gewacht voor-

dat hij haar als vermist had opgegeven. Iets wat in een patroon paste.

Verdwijningszaken waren altijd lastig, maar hij wist precies hoe hij het onderzoek zelf zou hebben aangepakt. Ze moesten tegelijkertijd in de breedte en de diepte werken. In de breedte om niets over te slaan, in de diepte om te focussen op alles wat opviel en het onderzoek in een bepaalde richting kon leiden.

Hij wist dat Hammer en de rest van het team daar nu mee bezig waren, dat ze diep aan het spitten waren naar Erik Roll.

Met zijn tablet op tafel had hij de mogelijkheid in te loggen op de database van de politie en alle documenten over de zaak in te zien, maar dat had hij bewust niet gedaan. Hij moest eraan wennen een buitenstaander te zijn. Over niet al te lange tijd zou hij door zijn leeftijd gedwongen worden het politiebureau definitief vaarwel te zeggen.

Toch voelde hij een knagende nieuwsgierigheid. De oplossing voor een verdwijningszaak was bijna altijd te vinden in uitspraken en gebeurtenissen op de dagen die aan de vermissing voorafgingen.

Toen hij een geluid hoorde, kneep hij zijn ogen half dicht. De klep van de brievenbus die dichtviel, aan de andere kant van het huis.

Hij bleef zitten tot de postbode was doorgereden. Daarna stond hij pas op, liep door het huis naar de andere kant en ging naar buiten. In de schaduw van de garage lag een grijze kat. Hij schrok op en stak de straat over, verdween naar de burens.

Wisting wierp een blik op het huis van zijn dochter. Hij had haar beloofd haar post binnen te halen. Ze was nu vijf dagen weg.

Hij liep naar de brievenbus en haalde de inhoud eruit. Een verzameling reclamefolders en een geadresseerde brief; een witte envelop met zijn naam en adres erop in sierlijke blokletters. Hij keerde hem om, maar er stond geen afzender op.

In de brievenbus van Line zat dezelfde reclame, verder niets. Hij stopte alles meteen in de bak voor oud papier en ging weer naar binnen, nieuwsgierig naar de brief die hij had gekregen.

Het gebeurde niet vaak dat hij brieven kreeg, zeker niet van deze soort. Rekeningen kreeg hij ook nog maar zelden, die werden online afgeschreven.

De letters op de envelop waren apart. Ze waren zwart en het leek bijna alsof ze gedrukt waren. De twee w's van William en Wisting waren bijna identiek, waardoor hij de indruk kreeg dat het om geadresseerde reclame ging. De i's daarentegen waren een beetje verschillend en leken handgeschreven.

Hij pakte een puntig mes uit de keukenla, sneed de envelop open en haalde de inhoud eruit. Het was een enkel vel papier dat twee keer dubbelgevouwen was. Het leek te zijn verfrommeld en vervolgens weer gladgestreken. Midden op de pagina stond een reeks cijfers: 12-1569/99.

De getallen waren op dezelfde manier geschreven als het adres op de envelop. Regelmatig en zorgvuldig. Stijf en recht.

Hij bleef staan met het vel papier in zijn hand. Hij wist waar hij naar keek, maar snapte het niet.

Het was een dossiernummer, zo'n nummer waarmee zaken werden geordend toen hij ooit bij de politie begon. Tegenwoordig kregen alle nieuwe strafzaken een achtcijferig referentienummer, maar vroeger werden dossiernummers zo opgebouwd dat je er iets aan kon aflezen. Het laatste gedeelte, na de schuine streep, was het jaartal: 1999. De eerste twee cijfers gaven aan onder welk politiedistrict de zaak viel. De 12 stond voor het voormalige politiebureau in Porsgrunn. En 1569 was het nummer van de zaak zelf. Een serienummer dat in chronologische volgorde werd toegekend aan nieuwe zaken.

Het zei hem niets.

Hij legde het papier op de keukentafel en bleef er even naar staan kijken.

Onder politiedistrict 12 viel ook het bureau van Bamble, het aangrenzende district. Wisting had er nooit gewerkt, maar het kwam in grote lijnen overeen met zijn eigen district: ongeveer vijftigduizend inwoners. Ze hadden evenveel strafzaken per jaar, rond de drieduizend. Dossier 1569 moest dus een zaak uit de zomer van 1999 zijn. Zo lang geleden dat de zaak waarschijnlijk niet digitaal was opgeslagen. Hij zou hem niet terugvinden in een database, maar hij moest nog wel ergens in een archief zijn bewaard.

Hij probeerde zich te herinneren of er speciale dingen waren gebeurd in de zomer van 1999, maar hij kon niets bedenken. Line en Thomas waren dat jaar zestien geworden en zouden die herfst beginnen aan de laatste fase van de middelbare school. Hij kon zich niet herinneren dat ze ergens naartoe waren gegaan in de zomer. Line had een zomerbaantje gehad bij een ijssalon in Stavern. Of was dat het jaar erop geweest? Thomas had in de jachthaven gewerkt.

Hij liet de brief liggen en liep terug naar het terras, ging zitten en googelde het jaar 1999 op zijn iPad. De grote kranten hadden in die tijd al een website gehad, maar het was lastig om informatie boven water te krijgen. Wel vond hij internetpagina's met een opsomming van grote gebeurtenissen op jaartal. De drievoudige moord op de Orderud-boerderij was gepleegd op 23 mei; er was een einde gekomen aan de regering van Boris Jeltsin in Rusland; vijftienduizend mensen waren overleden tijdens een aardbeving in Turkije. Er waren gemeenteraadsverkiezingen geweest en Bill Clinton had een bezoek gebracht aan Oslo.

Hij zocht op 'Porsgrunn' in combinatie met het jaartal, maar kwam enkel uit bij een lijst onoverzichtelijke treffers. Een aantal gingen over de politie, maar er zat niets van betekenis tussen.

Dossier 1569 hoefde geen zaak te zijn die de media had gehaald, maar de anonieme afzender wilde natuurlijk wel iets duidelijk maken door hem dat nummer te sturen. Het moest

een zaak zijn waar hij op de een of andere manier bij betrokken was geweest.

Of niet.

Als rechercheur had hij heel wat anonieme brieven ontvangen. Meestal stonden ze vol complottheorieën en onsamenhangende beweringen. Sommige waren tegen hem persoonlijk gericht of tegen zaken waaraan hij had meegewerkt, andere waren slechts bij hem beland vanwege zijn functie als rechercheur.

Hij liep weer naar binnen en bekeek de bijzondere schrijfwijze van de letters. Ze moesten met een zwarte viltstift geschreven zijn; de lijnen waren ongeveer een millimeter dik. Op de envelop zat een postzegel met een stempel van de vorige dag, maar er stond niet bij waar de brief gepost was.

Het voelde als een inbreuk op zijn privacy om zo'n brief in de bus te vinden. Het was misschien geen dreigement, maar toch onprettig. Verontrustend, alsof hij gewaarschuwd werd dat er nog meer zou volgen.

Hij trok een keukenla open en haalde een rol plastic diepvrieszakjes tevoorschijn. Hij scheurde er twee af en stopte de brief in het ene zakje en de envelop in het andere, met behulp van een vork.

Hij begon geïrriteerd te raken. Hij kon dit niet negeren. Hij moest wel nagaan over welke zaak dit ging.

In Porsgrunn zat geen politiebureau meer, maar als hij geluk had, was het dossier meeverhuisd naar het nieuwe bureau in Skien. In dat geval zou hij misschien vandaag nog antwoord hebben. Als hij pech had, was de zaak in het rijksarchief beland en zou het dagen duren.

Hij belde Bjørg Karin van het archief. Ook al was ze een civiel medewerker, ze had evengoed een van de belangrijkste functies voor de dagelijkse gang van zaken binnen het korps. Ze werkte al langer voor de politie dan hijzelf en kende alle zijpaadjes. Zij was de persoon naar wie hij altijd toe ging om uit te vinden waar in het systeem hij moest zoeken. Waar-

schijnlijk zou zij weten wie ze kon bellen om het archief van het naburige district te doorzoeken.

Voordat hij ter zake kon komen, wilde ze weten hoe zijn vakantie tot zover was geweest en welke plannen hij had voor de rest van de zomer, een praatje maken over het weer.

Hij zei niets over de anonieme brief, maar vertelde alleen dat het over een oude zaak van het naburige district ging.

‘Kun je hem voor me opvragen?’

Zonder vragen te stellen zei Bjørg Karin: ‘Ik zal Eli bellen. Dan ligt het dossier voor je klaar als je terugkomt.’

Wisting nam aan dat Eli eenzelfde functie had als Bjørg Karin.

‘Ik zou het graag zo snel mogelijk laten opsturen,’ zei hij.

‘Ik snap het,’ antwoordde Bjørg Karin, ook al klonk dat niet zo. ‘De interne post komt morgen rond twaalf uur.’

‘Dat zou mooi zijn.’

Ze stonden op het punt om op te hangen, toen Wisting iets bedacht. ‘Nog één ding,’ zei hij, met een blik op de brief. ‘Kun je Eli vragen uit te zoeken wat voor zaak het is en mij dat laten weten?’

Hij kon merken dat ze het merkwaardig vond dat hij een onbekend dossier wilde laten opsturen, maar ze zei er niets van en beloofde dat ze zou doen waar hij om vroeg.

Hij liep het terras weer op en ging zitten met de online krant voor zich. Na een halfuur belde Bjørg Karin terug.

‘Ik heb Eli gesproken,’ zei ze. Ze zweeg even. ‘Kan het kloppen dat het om een moordzaak gaat?’

‘Dat zou kunnen,’ antwoordde Wisting. ‘Ik heb alleen een dossiernummer.’

‘Ze stuurt het naar ons op,’ vervolgde Bjørg Karin. ‘Het is er morgen rond de lunch.’

‘Mooi,’ zei Wisting.

Hij stond op en liep naar het hek, stuurde naar de stad onder hem.

‘Wie was er vermoord?’ vroeg hij.

‘Tone Vaterland,’ antwoordde Bjørg Karin.

De naam zei hem niets. Hij herhaalde hem inwendig, maar het riep geen associaties op.

‘Dan zie ik je dus morgen?’ vroeg Bjørg Karin. ‘Je komt naar kantoor?’

‘Ja, tot morgen,’ bevestigde Wisting.

2

4 juli 1999, 20.48 uur

Tone Vaderland stapte op de fiets. Telkens als ze op het pedaal trapte, schraapte het langs de kettingkast. Toen ze vaart kreeg, begon er iets te rammelen, dat was al zo sinds ze afgelopen herfst in de greppel was beland. De voorste rem werkte ook niet goed, maar dat gaf niet. Binnenkort had ze hem niet meer nodig. Over zes weken werd ze achttien en haar rijinstructeur had voorgesteld dat ze begin september examen zou doen. Ze zou de auto van haar moeder overnemen.

De luchtdruk van een passerende vrachtwagen bracht haar uit balans. Ze hervond haar evenwicht en trapte verder.

Ze had geen andere keus dan langs de E18 te fietsen. Het was het derde jaar dat ze in de zomer bij de snackbar op Norheimsletta werkte. Het eerste jaar werd ze nog door haar vader of moeder gebracht en gehaald; meestal haar moeder. Dit jaar waren ze op vakantie in het noorden van het land en was ze vier weken alleen thuis.

Ze hoefde maar een paar kilometer langs de drukke weg. Op warme dagen als vandaag stopte ze vaak even bij Stokkevannet voor een avondduik. Om de frituurlucht uit haar te wassen en schone kleren aan te trekken. Dat was het ergste aan haar werk: dat ze naar baklucht en frituurolie rook. Het ging overal in zitten. Ze had altijd een tas met schone kleren buiten bij haar fiets staan, zodat de geur zich er niet aan zou hechten. Verder was het een prima baan. Ze kreeg goed betaald en hoefde niet te veel te doen, maar wel genoeg om ervoor te zorgen

dat de tijd snel voorbijging. De meeste klanten waren mensen die op doorreis waren tijdens hun vakantie, maar er waren ook een paar vaste klanten bij. Sommigen van hen waren walgelijk en maakten schunnige opmerkingen die ze had leren negeren. En je had Rolf met zijn brommer, die nooit iets zei, behalve: 'Nummer acht met cola.' Nummer acht was zijn vaste menu: een hamburger met een halve liter limonade naar keuze. Voor en na het eten zat hij altijd op de wc. Soms kon hij er wel een kwartier op blijven. Inmiddels was het een paar dagen geleden dat ze hem voor het laatst gezien had.

Rechts tussen de bomen zag ze het water glinsteren. Ze sloeg af naar het laatste stukje van de oude weg en zette haar fiets neer bij het begin van het wandelpad.

Er stonden geen andere fietsen en ze hoorde geen geluiden van het water beneden. Waarschijnlijk had ze geluk en was ze alleen.

Ze hees haar rugzak op haar schouder en liep het laatste stukje over het pad naar het water. Enkele natte plekken op een rots verraadden dat er pas nog iemand geweest was.

Ze keek om zich heen. Bijna helemaal aan de andere kant van het water zat iemand in een kano, dat was alles.

Ze trok het paarse shirt van Bamblegrillen over haar hoofd en deed haar schoenen en broek uit.

Twee avonden geleden had ze bloot gezwommen. Ze keek nogmaals om zich heen, vroeg zich af of ze dat weer zou doen.

De kano voer in tegenovergestelde richting. Er was niemand op het pad. Het enige geluid kwam van het verkeer op de E18 in de verte.

Ze pakte haar handdoek en legde hem samen met de shampoofles langs de waterkant, zodat ze er makkelijk bij zou kunnen. Daarna kleepte ze zich snel uit, verstopte haar ondergoed onder haar rugzak en ging klaarstaan om het water in te duiken.

Ze voelde zich zo vrij. Even bleef ze staan om het tot zich te laten doordringen. Ze was bijna achttien, ze was de hele zomer

alleen thuis en verdiende haar eigen geld. Maar dat was niet het enige. Het was ook eindelijk uit met Danny.

Ze zette nog een stapje naar voren, dichterbij de rand toe. Stak haar armen in de lucht en bracht haar handen boven haar hoofd bij elkaar, veerde even op en neer en dook er toen in. Meters ver gleed ze met gesloten ogen door het water alvorens ze door het oppervlak brak.

Het water was vandaag nog warmer dan de vorige avond. Haar lange haar kleefde aan haar gezicht. Ze veegde het met één hand opzij, terwijl ze naar de kant keek. Nog steeds geen teken van andere mensen.

Ze zwom een aantal slagen op haar rug en draaide zich toen om, zwom verder met kalme borstslagen. Ze hief haar gezicht op en liet het weer zakken, boven en onder de waterlijn. Vond het juiste ritme.

Morgen moest ze ook werken, maar daarna was ze twee dagen vrij. Zij en Maria zouden de bus nemen naar Langesund. Misschien konden ze Tordenskiold binnenkomen. Maria kende een van de portiers.

Op twintig meter vanaf de oever draaide ze zich om en zwom terug. Ze vond houvast onder haar voeten en wankelde over de rotsige bodem naar haar shampoofles toe.

Een paar vogels stegen op uit een boom bij het pad, verder was het nog steeds doodstil.

Ze goot wat shampoo op de palm van haar hand en liet de fles in het water drijven terwijl ze de zeep in haar haren masseerde. Ze kwam half overeind en waste de rest van haar lichaam met de shampoo terwijl ze het pad in de gaten hield. Daarna zwom ze een paar slagen weg van de waterlijn, dook onder water en spoelde zich schoon om zich vervolgens snel af te drogen en aan te kleden.

Net op tijd, want ze hoorde iemand aankomen over het pad.

3

Zoals gewoonlijk werd Wisting vlak voor vier uur 's nachts wakker. Hij zwaaide zijn voeten over de rand van het bed, stond op en begaf zich half slapend naar de wc. Het licht liet hij uit, omdat hij dan makkelijker weer in slaap zou vallen als hij klaar was.

Zijn slaperige gedachten dreven af naar de zaak uit 1999. Die had hem de rest van de dag dwarsgezeten en hij had er moeilijk door kunnen slapen. Nog steeds maalde het door zijn hoofd.

Zaak 12-1569/99.

Op internet was weinig te vinden over de oude moordzaak, maar hij was er wel achter gekomen dat hij was opgelost. Te oordelen naar wat hij had gelezen, was het een duidelijke zaak geweest. Al na drie dagen was er een man aangehouden die later was veroordeeld tot zeventien jaar gevangenisstraf.

De dunne, zwakke straal voor hem raakte het water onder in de pot.

Wat hem het meest bezighield was de brief. Iemand wilde overduidelijk zijn aandacht op de zaak vestigen en dat was gelukt. Hij begreep alleen niet waarom.

Toen hij klaar was, beseftte hij dat hij de slaap voorlopig niet meer zou kunnen vatten, ook al ging hij terug naar bed. Hij liep naar de keuken en schonk een glas water in.

De envelop en de brief lagen nog steeds op het aanrecht. Hij tilde het zakje met de brief op en hield het tegen het licht bij de gootsteen. Hij had zaken meegemaakt waarbij de tekst was doorgedrukt op papieren die eronder hadden gelegen en dit

had bijgedragen aan het achterhalen van de afzender, maar zo- iets was hier niet van toepassing. Hij kon het papier zelf laten analyseren om de producent en verkoper te achterhalen, maar het was geen optie om daar budget aan te besteden. Bovendien waren alle soorten papier massaproductie. Waarschijnlijk had hij niet alleen papier maar ook enveloppen van dezelfde soort in zijn eigen werkkamer liggen.

Soms stonden er microscopische afdrukken op papier aan de hand waarvan je kon uitzoeken welk type printer er gebruikt was, maar dit vel papier was niet geprint. Het was met de hand beschreven, ook al had de vorm van de letters iets stijfs en ge- definieerds.

Hij legde de brief weer weg en riep zijn iPad tot leven. Terwijl hij zijn glas leegdronk, bekeek hij de webpagina's van de kranten, maar er zaten geen interessante updates tussen. De belangrijkste boodschap, volgens VG, die in de loop van de nacht was gepubliceerd, waren de uitkomsten van een nieuw voedingsonderzoek. Toch bleef hij naar het oplichtende scherm staren. Hij had iets bedacht, iets wat hij wilde uitproberen voordat hij weer naar bed ging.

Hij nam zijn iPad en de zakjes met de brief en de envelop mee naar de kamer die inmiddels was omgebouwd tot zijn werkkamer. In een van de laden bewaarde hij enveloppen, in een andere pennen en potloden. Hij koos een zwarte stift en deed de iPad in een envelop. Het scherm scheen door het papier heen, zodat hij de kop nog steeds kon lezen. Hij trok hem over met de stift. VLEESINNAME MOET GEHALVEERD WORDEN.

Toen hij de iPad uit de envelop haalde, leek het alsof de boodschap erop geprint was.

Zo zou de afzender het gedaan kunnen hebben. Hij of zij zou een scherm gebruikt kunnen hebben als lichtbord om zeker te weten dat het handschrift onherkenbaar was.

Hij liet het resultaat van zijn experiment achter op zijn bureau en liep terug naar de slaapkamer. Het raam stond op een kier. Hij schoof het gordijn opzij en keek naar buiten. Insecten

cirkelden rond in het schijnsel van de lantaarn boven de brievenbus.

Het zou niet bij één brief blijven, dacht hij. Er zouden er meer volgen.